

Nr.2975/C/2870/III-5/2015

CONCLUZII

formulate de Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție în cauza nr.4116/1/2015 a Înaltei Curți de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, având următorul obiect : **„dacă în cazul în care un inculpat minor săvârșește în timpul minorității un concurs de infracțiuni, fiind ulterior trimis în judecată pentru săvârșirea infracțiunilor din cadrul concursului, prin rechizitorii distincte, iar pentru una dintre infracțiuni i s-a aplicat o măsură educativă neprivativă de libertate, pe care a executat-o integral înainte de a fi trimis în judecată și pentru săvârșirea celorlalte infracțiuni din cadrul concursului, în momentul în care i se aplică o măsură educativă pentru toate infracțiunile din cadrul concursului de infracțiuni, conform art.129 alin.1 din Codul penal, durata măsurii educative deja executate se scade din durata noii măsuri educative aplicate pentru întreg concursul de infracțiuni, atât în cazul aplicării unei măsuri educative neprivative de libertate, cât și în cazul aplicării unei măsuri educative privative de libertate”.**

În temeiul art.475 din Codul de procedură penală, prin încheierea din 23 octombrie 2015, pronunțată în dosarul nr.44339/215/2014, Curtea de Apel Craiova - Secția penală și pentru cauze cu minori a sesizat Înalta Curte de Casație și Justiție solicitând pronunțarea unei hotărâri prealabile prin care să dea o rezolvare de principiu următoarei chestiunii de drept: **„dacă în cazul în care un inculpat minor săvârșește în timpul minorității un concurs de infracțiuni, fiind ulterior trimis în judecată pentru săvârșirea infracțiunilor din cadrul concursului, prin rechizitorii distincte, iar pentru una dintre infracțiuni i s-a aplicat o măsură educativă neprivativă de libertate, pe care a executat-o integral înainte de a fi trimis în judecată și pentru săvârșirea celorlalte**

infracțiuni din cadrul concursului, în momentul în care i se aplică o măsură educativă pentru toate infracțiunile din cadrul concursului de infracțiuni, conform art.129 alin.1 din Codul penal, durata măsurii educative deja executate se scade din durata noii măsuri educative aplicate pentru întreg concursul de infracțiuni, atât în cazul aplicării unei măsuri educative neprivative de libertate, cât și în cazul aplicării unei măsuri educative privative de libertate”.

1. Situația premisă care a generat problema de drept supusă dezlegării

Prin sentința penală nr.1185 din 31 martie 2015, pronunțată în dosarul nr. 44339/215/2014, Judecătoria Craiova a constatat că prin sentința penală nr.2626 din 24 aprilie 2014 a aceleiași instanțe, definitivă prin neapelare, s-a dispus, în baza art.120 din Codul penal, aplicarea măsurii educative a asistării zilnice pe o perioadă de 4 luni față de inculpatul N.D.F. pentru săvârșirea infracțiunii prevăzute de art.48 alin.1 din Codul penal raportat la art.228 alin.1, art.229 alin.1 lit.b, d și alin.2 lit.b din același cod, cu aplicarea art.77 lit.a, art.113 și art.5 din Codul penal.

În temeiul art.129 alin.1 din Codul penal raportat la art.114 alin.2 lit.b și art.124 din același cod s-a instituit față de inculpatul N.D.F. măsura educativă a internării într-un centru educativ pe o perioadă de un an pentru săvârșirea infracțiunii prevăzute de art.335 alin.1 din Codul penal cu aplicarea art.5 și art.113 și următoarele din același cod pentru care a fost trimis în judecată în prezenta cauză, precum și pentru săvârșirea infracțiunii pentru care s-a dispus față de inculpat măsura educativă a asistării zilnice prin sentința penală nr.2626 din 24 aprilie 2014 a Judecătoriei Craiova, definitivă prin neapelare.

S-au menținut celelalte dispoziții ale sentinței penale de mai sus.

În fapt, s-a reținut că, la data de 16 noiembrie 2013 inculpatul a fost depistat de organele de poliție conducând pe drumurile publice autoturismul marca B. cu numărul de înmatriculare xx-xx-xxx, proprietatea mamei sale, fără a poseda permis de conducere.

Instanța de fond a avut în vedere faptul că inculpatul minor fusese condamnat anterior definitiv pentru o infracțiune concurentă cu cea dedusă judecății în prezenta cauză.

Astfel, prin sentința penală nr.2626 din 24 aprilie 2014 a Judecătoriei Craiova, definitivă prin neapelare, s-a dispus, în baza art.120 din Codul penal,

aplicarea măsurii educative a asistării zilnice pe o perioadă de 4 luni față de inculpatul N.D.F. pentru săvârșirea infracțiunii prevăzute de art.48 alin.1 din Codul penal raportat la art.228 alin.1, art.229 alin.1 lit.b, d și alin.2 lit.b din același cod, cu aplicarea art.77 lit.a, art.113 și art.5 din Codul penal.

Din cuprinsul mențiunilor făcute de Biroul Executări Penale din cadrul Judecătoriei Craiova rezultă că această măsură a fost executată integral în perioada 20 iunie 2014 – 19 octombrie 2014, anterior trimiterii în judecată a inculpatului minor pentru infracțiunea din prezenta cauză, respectiv 17 decembrie 2014.

Inculpatul a declarat apel împotriva hotărârii instanței de fond.

În cursul judecării apelului instanța a dispus sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție pentru dezlegarea următoarei chestiuni de drept: *în ipoteza judecării separate a unui concurs de infracțiuni săvârșit de un minor, măsura educativă neprivativă de libertate aplicată definitiv pentru una dintre infracțiunile concurente și executată integral, poate fi scăzută din durata noii măsuri educative (privative sau neprivative de libertate) ce urmează a fi stabilită, conform art.129 alin.1 din Codul penal, pentru sancționarea întregului concurs de infracțiuni.*

2. Dispozițiile legale relevante în materia examinată

Art.114 din Codul penal

(1) Față de minorul care, la data săvârșirii infracțiunii, avea vârsta cuprinsă între 14 și 18 ani se ia o măsură educativă neprivativă de libertate.

(2) Față de minorul prevăzut în alin.1 se poate lua o măsură educativă privativă de libertate în următoarele cazuri:

a) dacă a mai săvârșit o infracțiune, pentru care i s-a aplicat o măsură educativă ce a fost executată ori a cărei executare a început înainte de comiterea infracțiunii pentru care este judecat;

b) atunci când pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea săvârșită este închisoarea de 7 ani sau mai mare ori detențiunea pe viață.

Art.129 alin.1 din Codul penal

În caz de concurs de infracțiuni săvârșite în timpul minorității se stabilește și se ia o singură măsură educativă pentru toate faptele, în condițiile art.114, ținând seama de criteriile prevăzute în art.74.

Art.123 alin.3 din Codul penal

Dacă minorul aflat în executarea unei măsuri educative neprivative de libertate săvârșește o nouă infracțiune sau este judecat pentru o infracțiune concurentă săvârșită anterior, instanța dispune:

- a) prelungirea măsurii educative luate inițial, fără a putea depăși maximul prevăzut de lege pentru aceasta;
- b) înlocuirea măsurii luate inițial cu o altă măsură educativă neprivativă de libertate mai severă;
- c) înlocuirea măsurii luate inițial cu o măsură educativă privativă de libertate.

3. Analiza admisibilității sesizării

Pentru a fi admisibilă, sesizarea fundamentată pe procedura prevăzută de art.475 și următoarele din Codul de procedură penală trebuie să îndeplinească următoarele condiții cumulative :

- să existe o problemă de drept susceptibilă a fi soluționată în mod diferit de instanțe;
- sesizarea să fie formulată de un complet investit cu soluționarea unei cauze în ultimă instanță;
- Înalta Curte de Casație și Justiție să nu fi statuat asupra chestiunii de drept printr-o hotărâre prealabilă, recurs în interesul legii, respectiv aceasta să nu facă obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare;
- de lămurirea chestiunii de drept să depindă soluționarea pe fond a cauzei în care a fost invocată¹.

Din analiza încheierii de sesizare rezultă îndeplinirea condițiilor mai sus menționate.

Astfel, se observă că aceasta aparține unei instanțe (curte de apel) investită cu soluționarea unei cauze în ultimă instanță. De asemenea, se constată că problema de drept a cărei lămurire se solicită a fost invocată în cursul judecării apelului.

Totodată, în privința chestiunii de drept supuse lămuririi, nu au fost pronunțate anterior de către Înalta Curte de Casație și Justiție hotărâri

¹ (Noul Cod de procedură penală, coordonator Petre Buneci, Editura C.H.Beck, București 2014, pag.569-570).

prealabile sau în recurs în interesul legii, aceasta nefăcând nici obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare.

Referitor la ultima condiție, respectiv cea vizând legătura dintre chestiunea de drept și soluționarea pe fond a cauzei în care a fost invocată, se observă că obiectul cauzei în care a fost solicitată dezlegarea îl reprezintă judecarea infracțiunii de conducere fără permis, prevăzută de art.335 alin.1 din Codul penal, săvârșită de un inculpat minor.

În procesul de stabilire a sancțiunii aplicabile minorului instanța a constatat că infracțiunea dedusă judecării în cauza pendinte este concurentă cu o infracțiune de furt calificat comisă de același minor, pentru care acesta a fost sancționat definitiv cu măsura educativă a asistării zilnice pe o durată de 4 luni, măsura fiind executată integral.

Această situație juridică a generat întrebarea formulată de instanță, în sensul de a se lămuri dacă măsura educativă neprivativă de libertate executată anterior se va scădea din sancțiunea ce urmează a se aplica întregului concurs de infracțiuni conform art.129 alin.1 din Codul penal.

4. Regimul sancțiunilor aplicabile minorilor în cazul săvârșirii unui concurs de infracțiuni

Sistemul sancționator al infracțiunilor comise de minori a fost modificat prin noul Cod penal, în cazul acestora fiind incidente exclusiv **măsurile educative**, spre deosebire de reglementarea anterioară care permitea și aplicarea de pedepse.

Potrivit art.115 din Codul penal măsurile educative pot fi neprivative de libertate (stagiul de formare civică, supravegherea, consemnarea la sfârșit de săptămână, asistarea zilnică) sau privative de libertate (internarea într-un centru educativ, internarea într-un centru de detenție).

Se observă astfel că noul Cod penal a renunțat la sistemul „penal” al justiției pentru minori, caracterizat prin opțiunea, în materia sancționării, între pedepse și măsuri educative, adoptând sistemul „nepenal”, în care sancțiunile ce pot fi aplicate minorilor se cantonează doar în sfera măsurilor educative².

² (M.Udroiu, Sinteze și grile, Drept penal, Partea generală, Noul Cod penal, Editura C.H.Beck, București, 2015, p.450)

În contextul arătat, regula generală în materia sancționării minorilor o reprezintă măsura educativă neprivativă de libertate, astfel cum prevede art.114 alin.1 din Codul penal.

Cu caracter de excepție, art.114 alin.2 din Codul penal stabilește expres cazurile în care instanța poate aplica măsurile educative privative de libertate.

În cazul *concursului de infracțiuni* săvârșit în timpul minorității, dispozițiile legale care reglementează aplicarea sancțiunii sunt prevăzute în cuprinsul art.129 alin.1 din Codul penal, respectiv art.123 alin.3, art.124 alin.3 și art.125 alin.3 din același cod.

Textele de lege stabilesc modalități diferite de sancționare a făptuitorilor minori în raport de momentul **judecării infracțiunilor concurente, respectiv stadiul executării sancțiunilor aplicate**, fără a acoperi însă, la o primă vedere, situația juridică relevată în prezenta cauză, respectiv ipoteza în care măsura educativă aplicată pentru una dintre infracțiunile care compun concursul de infracțiuni a fost executată integral.

Astfel, art.129 alin.1 din Codul penal, deși nu prevede expres, are în vedere ca situație premisă judecarea concursului de infracțiuni în cadrul aceluiași proces, consacrand regula generală incidentă în această materie, și anume aceea a aplicării *unei singure măsuri educative pentru întreg concursul de infracțiuni*.

Stabilirea unei măsuri educative unice într-o atare situație nu prezintă caracter de noutate, acest sistem de sancționare fiind folosit și anterior modificărilor legislative intrate în vigoare la data de 1 februarie 2014.

Astfel, deși în legislația anterioară nu exista o consacrare expresă a acestei reguli, deciziile jurisprudențiale pronunțate în materie, unele dintre acestea cu valoare de îndrumare, evidențiau obligativitatea stabilirii unei singure măsuri educative în cazul săvârșirii mai multor infracțiuni concurente de către un minor, în situația în care instanțele aplicau doar măsuri educative³.

³ T.S., decizia de îndrumare nr.9/1972 în Jurisprudența instanței supreme în unificarea practicii judiciare (1969-2008), ediție îngrijită de L.Lefterache ș.a., Universul Juridic, București, 2008, p.91-106 și T.S., decizia nr.599 din 24 martie 1987 în Noul Cod penal adnotat, V.Pușcașu ș.a., Editura Hamangiu, 2014, p.272.

Acest sistem era impus și justificat de lipsa unor dispoziții legale care să prevadă posibilitatea și procedura de contopire a măsurilor educative, în ipoteza în care instanța alegea exclusiv acest tip de sancțiune.

Noua reglementare a consfințit expres acest sistem în cuprinsul art.129 alin.1 din Codul penal.

Din interpretarea logică a acestei dispoziții legale s-ar putea deduce că ea va fi incidentă în cazul în care întreg concursul de infracțiuni, săvârșit în timpul minorității, este judecat în cadrul aceluiași proces.

Într-o atare situație, potrivit art.129 alin.1 din Codul penal, instanța va proceda la aplicarea unei singure măsuri educative pentru toate faptele, cu respectarea art.114 și ținând seama de criteriile prevăzute în art.74 din Codul penal.

Dispoziția legală menționată nu oferă însă rezolvare tuturor situațiilor juridice concrete de judecare a unui concurs de infracțiuni.

Astfel, atunci când o parte dintre infracțiunile care intră în compunerea concursului au fost judecate definitiv, iar măsurile educative aplicate sunt în curs de executare, ori au fost executate integral, această regulă de sancționare fie nu mai este incidentă, fie aplicarea ei necesită anumite nuanțări.

În ipoteza în care minorul se află în executarea unei măsuri educative și săvârșește o nouă infracțiune ori este judecat pentru o infracțiune concurentă săvârșită anterior devin incidente, după caz, prevederile art.123 alin.3 din Codul penal, art.124 alin.3 ori art.125 alin.3 din același cod.

În raport de situația juridică descrisă de instanța care a formulat sesizarea prezintă relevanță doar primul dintre textele de lege invocate, întrucât, în cauză, infracțiunea judecată cu caracter definitiv a fost sancționată cu o măsură educativă neprivativă de libertate.

În cazul în care minorul se află *în cursul executării* unei astfel de măsuri și este judecat separat pentru o infracțiune concurentă, art.123 alin.3 din Codul penal prevede trei variante de sancțiuni aplicabile (prelungirea măsurii educative luate inițial, fără a se putea depăși maximul prevăzut de lege pentru aceasta; înlocuirea măsurii luate inițial cu o altă măsură educativă neprivativă de libertate mai severă; înlocuirea măsurii luate inițial cu o măsură educativă privativă de libertate).

Doctrina a arătat că textul de lege permite o reindividualizare judiciară a măsurii în timpul executării dacă în sarcina minorului se reține ulterior o pluralitate infracțională.

S-a considerat că această situație nu conduce la negarea principiului *ne bis in idem*, respectiv nu se poate considera că minorul ajunge să execute două sancțiuni pentru o unică infracțiune în condițiile prelungirii sau înlocuirii măsurii inițiale. În această ipoteză intervine o agravare în trepte a sancțiunii, inițial instanța se va orienta către prelungirea măsurii educative și apoi dacă acest demers nu este posibil se va orienta către înlocuirea măsurii cu o altă măsură educativă neprivativă, pentru ca abia în final, ori dacă este exclus demersul anterior, de exemplu fusese deja luată măsura neprivativă cea mai severă pe durata cea mai lungă, se procedează la luarea măsurii privative de libertate⁴.

Trebuie menționat că în acest caz legea nu prevede posibilitatea scăderii din măsura educativă nou aplicată a părții din măsura neprivativă de libertate executată anterior.

Raportat la problema de drept examinată se observă că sfera de incidență a art.123 alin.3 din Codul penal este restrânsă la ipotezele enunțate expres în cuprinsul textului de lege, ipoteze printre care nu se regăsește și cea relevantă prin încheierea de sesizare, respectiv aceea în care măsura educativă neprivativă de libertate aplicată pentru una dintre infracțiunile concurente a fost executată integral.

Prin urmare, chiar dacă art.129 alin.1 din Codul penal pare a fi aplicabil doar în cazul în care infracțiunile concurente, săvârșite în timpul minorității, sunt judecate în cadrul aceluiași proces, consider că, în lipsa unei dispoziții legale speciale care să prevadă un alt tratament sancționator pentru situația juridică descrisă, ea urmează a fi gestionată potrivit aceluiași text de lege, prin prisma caracterului general al acestuia.

Într-o atare situație, se pune problema scăderii duratei măsurii educative neprivative de libertate deja executată din cea nouă, unică, aplicată pentru întreg concursul de infracțiuni.

În raport de împrejurarea că, în cauză, concursul de infracțiuni săvârșit de minor poate fi sancționat fie cu o măsură educativă neprivativă de

⁴ G. Bodoroncea ș.a., Codul penal, Comentarii pe articole, Editura C.H.Beck, București, 2014, p.288

libertate, fie cu una privativă de libertate, prin încheierea de sesizare sunt formulate două ipoteze ale întrebării.

În lipsa unei dispoziții legale exprese care să prevadă posibilitatea scăderii duratei sancțiunii deja executate consider că o atare operațiune nu poate fi realizată indiferent dacă noua măsură educativă este neprivativă ori privativă de libertate.

Mai mult decât atât, în cazul în care noua măsură educativă unică diferă de cea anterior aplicată (este privativă de libertate, iar cea anterioară era neprivativă de libertate, ori este neprivativă de libertate, dar alta decât cea anterior aplicată) o atare scădere nu este realizabilă în materialitatea ei, dat fiind natura și conținutul diferit al măsurilor.

Legiuitorul a prevăzut expres un singur caz în care va avea loc o astfel de scădere, respectiv dacă în perioada internării într-un centru de detenție minorul săvârșește o nouă infracțiune sau este judecat pentru o infracțiune concurentă săvârșită anterior, iar instanța prelungește măsura internării (art.125 alin.3 din Codul penal).

Reglementarea expresă a acestei unice ipoteze în care va opera scăderea duratei deja executate relevă intenția legiuitorului de a restrânge sfera de aplicare a acestui procedeu juridic la situația particulară expusă în cuprinsul normei. O atare scădere ar putea fi justificată de identitatea măsurilor educative privative de libertate avute în vedere și de gravitatea acestora.

În cazul măsurilor neprivative de libertate aceste rațiuni nu se regăsesc; prin urmare nu există nicio justificare pentru scăderea sancțiunii executate anterior.

Pe de altă parte, nici art.127 din Codul penal care face trimitere la prevederile art.72 din același cod nu ar putea justifica o scădere a sancțiunii executate întrucât textul de lege are în vedere deducerea măsurilor preventive și nu a sancțiunilor deja executate.

În ipoteza analizată executarea integrală a măsurii educative neprivative de libertate aplicate anterior pentru o infracțiune concurentă cu cea din cauza pendinte ar putea fi avută în vedere în procesul de individualizare a sancțiunii unice aplicabile întregului concurs de infracțiuni, raportat la art.74 din Codul penal, pentru a nu se ajunge la o sancționare excesivă a minorului ale cărui fapte nu au fost judecate în cadrul aceluiași proces.

În concluzie, măsura educativă neprivativă de libertate nu poate fi scăzută din sancțiunea nouă, unică, aplicată conform art.129 alin.1 din Codul penal pentru întreg concursul de infracțiuni, indiferent de natura noii măsuri, în lipsa unui text legal care să reglementeze o atare posibilitate.

Pentru aceste motive, în temeiul art.475-477 din Codul de procedură penală,

VĂ SOLICITĂM

Pronunțarea unei decizii prin care chestiunea de drept supusă dezlegării să primească următoarea rezolvare:

„În cazul în care un inculpat minor săvârșește în timpul minorității un concurs de infracțiuni, fiind trimis în judecată pentru săvârșirea infracțiunilor din cadrul concursului, prin rechizitorii distincte, iar pentru una dintre infracțiuni i s-a aplicat o măsură educativă neprivativă de libertate, pe care a executat-o integral înainte de a fi trimis în judecată și pentru săvârșirea celorlalte infracțiuni din cadrul concursului, în momentul în care i se aplică o măsură educativă pentru toate infracțiunile din cadrul concursului de infracțiuni, conform art.129 alin.1 din Codul penal, durata măsurii educative deja executate nu se scade din durata noii măsuri aplicate pentru întreg concursul de infracțiuni, indiferent de tipul noii măsuri educative aplicate”.

**PROCUROR GENERAL,
Tiberiu-Mihail NIȚU**